

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania J. P. i J. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Gorzowie
Wielkopolskim
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 lipca 2025 r.,
skarg kasacyjnych J. P. od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Szczecinie z dnia 30 lipca 2024 r., sygn. akt III AUa 401/23,

- 1. odmawia przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego na rzecz organu rentowego 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Szczecinie wyrokiem z dnia 30 lipca 2024 r., oddalił apelacje odwołującego się J. P. i płatnika składek J. spółka z o.o. w G. wniesione od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 sierpnia 2023 r., na mocy którego Sąd pierwszej instancji oddalił odwołania odwołującego się i płatnik składek od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 27 stycznia 2023 r., stwierdzającej, że J. P. nie podlega

obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od lipca 2012 r. do 30 kwietnia 2021 r. jako pracownik u płatnika składek J. spółka z o.o. Jednocześnie organ ustalił J. P. podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne w wysokości 0,00 zł za okres od sierpnia 2012 r. do sierpnia 2014 r., od stycznia 2015 r. do czerwca 2019 r., od września 2019 r. do kwietnia 2021 r.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego zostały złożone przez J. P. dwie skargi kasacyjne - wniesione przez pełnomocników, w których w pierwszej skardze kasacyjnej podniesiono zarzuty: naruszenia art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 8 ust. 1 w związku z art. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych; naruszenia art. 22 k.p., a także art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 22 k.p. w związku z art. 300 k.p.; naruszenie art. 210 k.s.h. oraz naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.p.c., a w drugiej skardze kasacyjnej podniesiono zarzut nieważności postępowania.

Uzasadnieniem przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania była w pierwszym wypadku oczywista zasadność skargi i wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a w drugim nieważność postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skarg kasacyjnych do rozpoznania i zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy zauważyć, że w niniejszej sprawie w imieniu skarżącego zostały wniesione dwie skargi kasacyjne, przez dwóch pełnomocników skarżącego. Jest to konstrukcja dopuszczalna, jednak druga skarga kasacyjna, jeśli została wniesiona w terminie, może być traktowana jako uzupełnienie pierwszej (postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 października 2019 r., IV CZ 68/19, LEX nr 2749731, 29 października 2024 r., I CSK 1608/23, LEX nr 3780904). Kolejny pełnomocnik strony może wnieść skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego w terminie otwartym doręczeniem odpisu orzeczenia sądu drugiej instancji z

uzasadnieniem na skutek wniosku złożonego przez innego pełnomocnika (art. 398⁵ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), niezależnie od tego, czy skarga taka została już złożona. Skargi wnoszone przez kilku pełnomocników tej samej strony mogą, ale nie muszą, pokrywać się zakresem zaskarżenia i podstawami kasacyjnymi, przy czym wniesiona później stanowi jedynie uzupełnienie wcześniejszej. Uprawnienie do uzupełnienia skargi kasacyjnej niweczy dopiero upływ terminu wskazanego w art. 398⁵ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w sytuacji przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.).

Skarga jest oczywiście uzasadniona wówczas, gdy zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, gdy jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami, albo zostało wydane w wyniku błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest w sposób pewny widoczne, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy juretrycznej. Tak rozumiane oczywiste naruszenie prawa to sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; 8 marca 2003 r., I PKN 341/01, OSNP

2004 nr 6, poz. 100; 7 lutego 2024 r., II USK 490/22, LEX nr 3668542). Powołanie się przez skarżącego na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej na pierwszy rzut oka, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną (postanowienia Sądu Najwyższego z: 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638; 7 lutego 2024 r., II USK 124/23, LEX nr 3669686).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów. Argumentacja skarżącego oparta na najdalej idącym zarzucie nieważności postępowania nie znajduje uzasadnienia.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego w ostatnim czasie ukształtował się pogląd (postanowienie SN z 19 września 2024 r., I UZ 12/24, LEX nr 3770477), że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczącej podlegania ubezpieczeniom społecznym, wszczętej wspólnym odwołaniem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i członka jej zarządu, nie ma zastosowania art. 210 § 1 k.s.h. W takiej sprawie spółkę reprezentuje zarząd (art. 201 § 1 k.s.h.), a więc może ją reprezentować ten sam członek zarządu, który również wniósł odwołanie i nie zachodzi wówczas nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.; postanowienie Sądu Najwyższego z 30 września 2021 r., I UZ 17/21, OSNP 2022 nr 7, poz. 73). W sądowym postępowaniu odwoławczym od decyzji organu rentowego, stwierdzającej niepodleganie ubezpieczeniom społecznym przez członka zarządu spółki z o.o. z tytułu zawartej z nim umowy o pracę, nie jest nieważne umocowanie (pełnomocnictwo) do reprezentowania spółki udzielone pełnomocnikowi przez tego członka zarządu (art. 379 pkt 2 k.p.c.).

W niniejszej sprawie relewantne jest, że odwołujący się i spółka wnieśli wspólne (oparte o te same zarzuty) odwołanie i apelację, co prowadzi do wniosku, że ich stanowisko odnośnie do wydania zaskarżonej decyzji jest takie samo – nie ma między nimi sporu.

Sprawa jest zaś podobna do rozstrzygniętej w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2011 r. (I UK 16/11, OSNP 2012 nr 17-18, poz. 226). Sąd przyjął w

niej, że w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych z odwołania od decyzji organu rentowego, w której stronami są spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i członek jej zarządu, spółkę reprezentuje zarząd. W wyroku tym Sąd Najwyższy argumentował, że jeśli w sprawie prowadzonej w trybie nieprocesowym zachodzi sprzeczność interesów spółki oraz członka zarządu, biorących udział w sprawie w charakterze uczestników, członek zarządu powinien być pozbawiony prawa reprezentowania spółki. Jeżeli zaś sprawa prowadzona w trybie nieprocesowym jest pozbawiona elementu sporności między jej uczestnikami, to nie występuje spór, o którym mowa w art. 210 § 1 k.s.h. i wówczas należy uznać, że członek zarządu zachowuje prawo do reprezentacji spółki w takim postępowaniu.

Jak argumentuje to Sąd Najwyższy w wyroku z 9 stycznia 2025 r. (I USKP 88/23, Legalis nr 3166460) również w postępowaniu procesowym spółka i członek jej zarządu mogą występować w rolach procesowych, w których nie występuje możliwość kolizji ich interesów. Chodzi o zgłoszenie przez jeden z tych podmiotów interwencji ubocznej, gdy zgłaszający podaje, do której ze stron przystępuje (art. 77 § 1 k.p.c.). Artykuł 210 § 1 k.s.h. będzie miał wówczas zastosowanie tylko wtedy, gdy spółka i członek jej zarządu będą występować po przeciwnych stronach (powodowej i pozwanej). W sprawie zatem z zakresu ubezpieczeń społecznych z odwołania od decyzji organu rentowego – zgodnie z ustaleniami faktycznymi sądów obu instancji, których Sąd Najwyższy kwestionować nie może (art. 393³ § 3 k.p.c. – nie mamy do czynienia ze sporem między spółką z ograniczoną odpowiedzialnością a członkiem jej zarządu w rozumieniu art. 210 § 1 k.s.h. Pozycja procesowa organu rentowego jako pozwanego eliminuje przy tym możliwość zagrożenia interesów spółki lub jej wierzycieli (nie ma niebezpieczeństwa naruszenia interesów, których ochronie służy art. 210 § 1 k.s.h. - postanowienie Sądu Najwyższego z 26 września 2023 r. (III UZ 10/23, LEX nr 3607070).

Nie można też uznać, że skarżący sformułował istotne zagadnienie prawne. Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na jakich kanwie norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i

jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 lipca 2024 r., II USK 310/23, Legalis nr 3102189). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, a którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienia Sądu Najwyższego z: 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116; 9 kwietnia 2024 r., I USK 286/23, Legalis nr 3063495). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne" (postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729; 22 maja 2024 r., II PSK 106/23, Legalis nr 3084388).

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 sierpnia 2020 r., IV CSK 140/20, LEX nr 3057396; 22 maja 2024 r., II PSK 106/23, Legalis nr 3084388). Sformułowane przez skarżącą zagadnienie sprowadza się do odpowiedzi na pytanie: czy umowa o pracę zawarte przez spółkę kapitałową z jej współnikami są nieważne w świetle art. 58 k.c., z uwagi na okoliczność, iż brak jest klasycznego podziału na pracodawcę i pracownika

(skoncentrowanie dwóch ról w jednej osobie), a także brak jest przesunięcia majątkowego, jeżeli chodzi o kwestię wypłaty wynagrodzenia.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że „nie może być bowiem tak, aby Sąd w niniejszym postępowaniu zaaprobował istnienie pozornego stosunku pracy jako rzeczywistego, wyłącznie z uwagi na zasady współżycia społecznego”. Nie ma uzasadnionych przyczyn, aby Sąd Najwyższy miał się po raz kolejny odnosić do problemów prawnych pojawiających się na tle wykładni i stosowania art. 22 § 1 k.p. w odniesieniu do zatrudnienia członka zarządu spółki kapitałowej (w tym przypadku prezesa jednoosobowego zarządu spółki z o.o.). Sąd Najwyższy już w postanowieniu z 15 marca 2011 r. (I UK 392/10) uzasadnił odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej tym, że przepis ten jest jednym z powszechniej stosowanych i poddawanych sądowej wykładni przepisów Kodeksu pracy. Jego treść normatywna była wielokrotnie przedmiotem interpretacji dokonywanej przez Sąd Najwyższy, także w odniesieniu do możliwości zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na stanowisku członka jednoosobowego zarządu spółki kapitałowej jej większościowego udziałowca. Skarżącemu nie udało się przedstawić wystarczająco przekonującej argumentacji, z której wynikałoby, że Sąd Najwyższy powinien ponownie dokonać wykładni tego przepisu w odniesieniu do umowy o pracę na stanowisku prezesa zarządu zawartej przez spółkę z o.o. z członkiem jej jednoosobowego zarządu i większościowym udziałowcem. Kwestia prawidłowej reprezentacji zainteresowanej Spółki przy zawieraniu umowy o pracę (art. 203 § 1 k.s.h. i art. 210 § 1 k.s.h.) nie ma doniosłości w rozpoznawanej sprawie, ponieważ przyczyną uznania, że pomiędzy ubezpieczonym a zainteresowaną Spółką nie doszło do nawiązania stosunku pracy, nie była wadliwa reprezentacja Spółki przy jej zawieraniu, ale brak cech stosunku pracy i pozorność zawartej umowy.

W swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy wielokrotnie wyraził pogląd, że nakładanie się na siebie różnych funkcji, w jakich występuje ta sama osoba fizyczna, będąc jednocześnie jedynym albo zdecydowanie większościowym (w przedmiotowej sprawie posiadającym 90% udziałów) udziałowcem spółki kapitałowej, jednoosobowym zgromadzeniem wspólników (albo zdecydowanie większościowym członkiem tego zgromadzenia) i jedynym członkiem zarządu (prezesem) spółki, wyklucza możliwość zatrudnienia takiej osoby na podstawie

umowy o pracę (art. 22 § 1 k.p.) na stanowisku prezesa zarządu spółki. W opisanych okolicznościach dochodzi bowiem do specyficznego nałożenia się na siebie różnych ról skupionych w tej samej osobie fizycznej (np. wyłącznego albo zdecydowanie większościowego udziałowca-wspólnika spółki, czyli jej faktycznego „właściciela”, ponadto jednoosobowego zgromadzenia wspólników lub zdecydowanie większościowego członka tego zgromadzenia, wreszcie jedyne go członka jednoosobowego zarządu spółki), które wyklucza możliwość istnienia stosunku pracy (stosunku podporządkowania) pomiędzy spółką a taką osobą na stanowisku osoby zarządzającej spółką (prezesa zarządu spółki). Kwestia ta jest w istocie od wielu lat rozstrzygnięta w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w wielu orzeczeniach wyraził pogląd, że w sferze prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego prawną doniosłość ma tego rodzaju „pozorność” zawarcia umowy o pracę, która nie wiąże się z wykonaniem tej umowy o pracę i gdy zgłoszenie do ubezpieczenia następuje tylko pod pozorem istnienia tytułu ubezpieczenia w postaci zatrudnienia. Chodzi więc o zgłoszenie do ubezpieczenia jako pracownika osoby, która w rzeczywistości pracy nie świadczyła lub wykonywała zatrudnienie na innej podstawie niż stosunek pracy. Tytułem ubezpieczenia, z którym przepisy prawa ubezpieczeń społecznych łączą podleganie ubezpieczeniu i prawo do świadczeń, jest zatrudnienie jako wykonywanie pracy w ramach stosunku pracy. Sądy obu instancji stwierdziły, że w przypadku ubezpieczonego nie doszło do nawiązania rzeczywistego stosunku pracy (szerzej powołane postanowienie Sądu Najwyższego z 15 marca 2011 r. wraz z przywołanym orzecznictwem).

W skardze kasacyjnej pełnomocnik strony powodowej uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, podaje w pierwszej kolejności, że jest ona oczywiście uzasadniona. Zauważyć jednak trzeba, że ze względu na wskazaną na wstępie specyfikę postępowania kasacyjnego w ogóle niedopuszczalne jest w nim kwestionowanie ustalenia faktów i oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a zatem tym bardziej nie można dowodzić oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z tych właśnie względów. Lektura zaskarżonego orzeczenia nie dowodzi, aby Sąd w sposób oczywiście nieprawidłowy zastosował albo zinterpretował prawo. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z samej jej treści, bez

potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne spowodują uwzględnienie skargi, co w sprawie nie miało miejsca. W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy nie dostrzega w rozpoznawanej sprawie sprzeczności rozstrzygnięcia z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami ani oczywiście błędnej, widocznej na pierwszy rzut oka wadliwej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Tymczasem, tylko w takiej sytuacji omawiana przesłanka uzasadniałaby przyjęcie skargi do rozpoznania.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w rozpoznawanej skardze kasacyjnej nie zostało przez skarżącego wykazane, że w sprawie faktycznie występuje nieważność postępowania, istotne zagadnienie prawne, ani że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W skardze kasacyjnej wniesionej w niniejszej sprawie nie została wykazana żadna z okoliczności wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., dlatego Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(J.K.)

[SOP]